

Biblioteka Ljubivoja Stefanovića

Među brojnim i vrednim bibliotekama legatima koji se čuvaju u Biblioteci Srpske akademije nauka i umetnosti veoma visoko mesto po svojoj lepoti, ekskluzivnosti i značaju svakako zauzima biblioteka Ljubivoja Stefanovića.

Ljubivoje Stefanović je bio pionir modernog izdavaštva, čovek koji je svoj posao radio širom sveta sa gorućim entuzijazmom, a ipak tiho i nenametljivo. Više od polovine svog plodnog života posvetio je knjigama, pisana reč bila je njegova strast i vokacija. Sarađivao je sa najpoznatijim izdavačkim kućama sveta. Ranih pedesetih godina, kada su džepne knjige u Evropi bile još uvek samo sporadičan fenomen, pomogao je da se osnuje izdavačka kuća *Džepna knjiga* u Beogradu i Sarajevu. Šezdesetih godina bio je pomoćnik direktora u jednoj od najprominentnijih izdavačkih kuća u našoj zemlji, u *Izdavačkom zavodu Jugoslavija*. Radio je i u *Mladinskoj knjizi* u Ljubljani. Godine 1972. nastanio se u Italiji i počeo da radi kao savetnik i koordinator za međunarodno izdavaštvo u izdavačkoj grupi GIUNTI. Radio je i za američko preduzeće Johanson Reprint Corporation, poznato po faksimilnim izdanjima Leonardovih kodeksa iz Vatikanske apostolske biblioteke.

Čvrsto je verovao u mogućnost i vrednost zajedničkog međunarodnog izdavanja. Umeo je da udruži različite svetske izdavače na zajedničkom poslu izdavanja dokumenata od neprocenjive vrednosti - rukopisa, kodeksa, inkunabula - koji datiraju još iz srednjeg veka. U tom cilju osnovao je International Publishers Group.

Svakako najznačajniji projekat ovog čoveka sa misijom, bilo je izdavanje vatikanskih faksimila. Taj projekat on sam je nazivao izdavačkim poduhvatom veka. Bio je očaran preplitanjem magije dragocenih vatikanskih trezora sa čudesnom moći moderne nauke i tehnologije koja može da reprodukuje umetnička i intelektualna dela čovečanstva tako da se ni malo ne razlikuju od originala. Tako je ovaj kulturni emisar otvorio svetu svodove vatikanske biblioteke, učinio beleške Leonarda da Vinčija dostupnim svim svetskim bibliotekama, ljubiteljima i kolekcionarima, otvorio podrume Ermitaža, skriptorijume Montekasine.

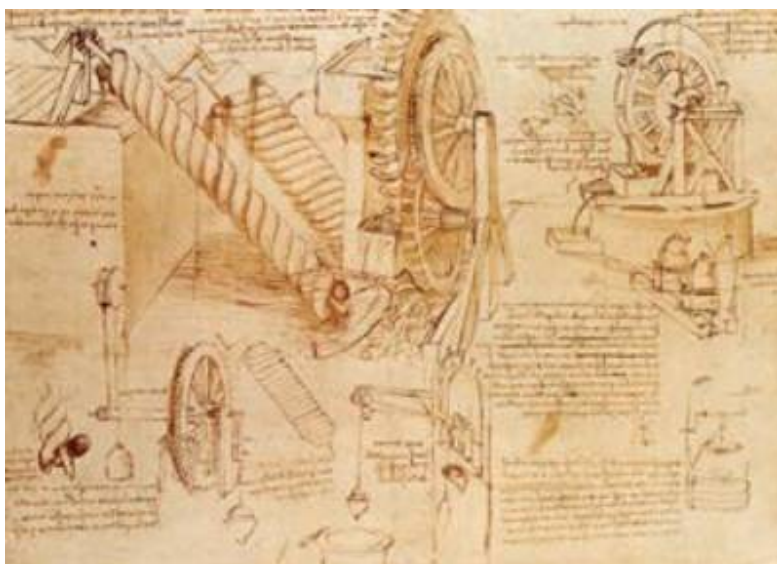
Napravio je fototipska izdanja od svetskog značaja: Sarajevsku hagadu, Atlantski kodeks, Vindzorski kodeks, Kodeks Benediktus, Ptolomejev atlas itd.

Zahvaljujući darodavcu, Oliveri Stefanović, Biblioteka Srpske akademije nauka i umetnosti danas je na nivou Jugoslavije ekskluzivni vlasnik prelepih faksimila Atlantskog kodeksa Leonarda da Vinčija, njegovih anatomskih studija i pejzaža iz Vindzorskog zamka i njegovog Trivulzijanskog kodeksa. Pored toga tu je i Traktat o arhitekturi Frančeska di Đorđa, faksimil rukopisa lekcionara svetog

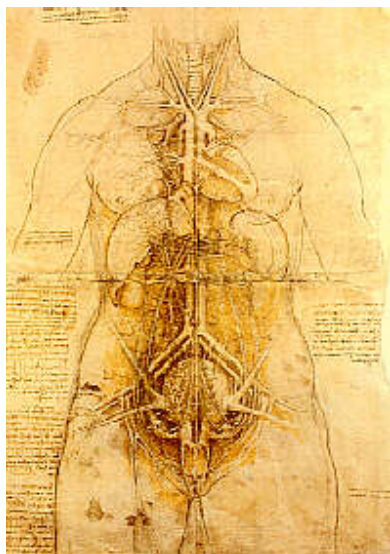
Benedikta iz Montekasine, Menandrov papirus iz Kairskog muzeja, tu je fototipsko izdanje Biblije Jurija Dalmatina iz 1584. godine. Sve ove knjige opremljene su najčešće veoma luksuzno, uvezane su u kožni povez i praćene neophodnim naučnim aparatom, komentarima znalaca. To su dakle kritička izdanja.

Biblioteka Ljubivoja Stefanovića nosi signaturu PB 17.

Atlantski kodeks: Arhimedovi zavrtnji i pumpe za vodu, F. 26 v. (oko 1480)

Atlantski kodeks (Codice Atlantico) čine faksimili 1286 crteža i zabeleški Leonarda da Vinčija iz milanske biblioteke Ambrozijane.

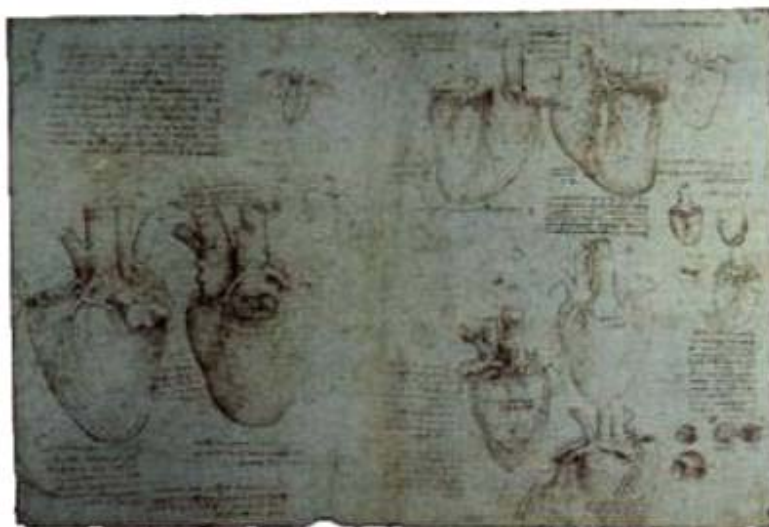
Anatomske studije: Ženska figura,
F. 122 r. (nedatirano)

Listovi formata 60,3 × 44 cm su reprodukovani onako kako ih je ukoričio skulptor i kolekcionar Pompeo Leoni. Leonardo se na ovim listovima pojavljuje kao naučnik, filozof, umetnik i vizionar. Spektakularni crteži raznih tehničkih pronalazaka, oružja i utvrđenja, hidrauličnih sprava, mašina za letenje, plovila, arhitektonskih i urbanističkih projekata, nastali u periodu od 1478. do 1518. godine, svedoče o Leonardovom interesovanju za mehaniku i matematiku, astronomiju, botaniku, fizičku geografiju, hemiju i anatomiju. Pojedini listovi obiluju i napomenama o teorijskim i praktičnim aspektima slikarstva i vajarstva: o perspektivi, teoriji svetla i senke i umetničkim materijalima.

Faksimili su podeljeni u dvanaest volumena povezanih u kožu sa zlatotiskom na hrbatu, a svakom volumenu faksimila odgovara po jedan volumen teksta u kome

su svi listovi datirani i praćeni objašnjenjima i napomenama. Dakle, ovo je diplomatsko i kritičko izdanje.

Delovi zbirke Leonardovih crteža i beležaka našli su se posle Napoleonovih osvajanja u raznim gradovima Evrope, pa se tako jedan njen deo danas čuva u Kraljičinom zamku u Vindzoru. Fototipsko izdanje ove kolekcije ima četiri toma od kojih su dva faksimili Leonardovih crteža, a druga dva sadrže komentare, objašnjenja, indekse i drugi neophodan naučni aparat koji su sačinili Kenet Kili i Karlo Pedreti. Štampanje je trajalo od 1978. do 1982. godine, a izdavači su Johnson Reprint Company Ltd. i Harcourt Brace Jovanovich, Publishers. Format faksimila je 46 × 31,5 cm.

Anatomske studije: Površinske vene srca, F. 166 v. (oko 1513)

U ovom izdanju nalazi se oko četiri stotine listova Leonardovih **Anatomskih studija** kao i oko 70 listova njegovih raznorodnih crteža sakupljenih pod naslovom **Pejsaži, biljke i studije vode**.

Trivulzijanski kodeks: Ironična tercina o Petrarki
(karikaturalni crteži glava) (između 1487. i 1490.

skuzi Jurja Dalmatina" Kao godina izdanja odštampana je 1584. Knjigu su potom u ruke dobili vitemberški knjigovezci koji su do kraja decembra 1583. povezali preko 500 primeraka. Primerci na boljem papiru bili su raskošno povezani u crvenu, crnu i belu kožu (naš primerak je napravljen po ugledu na ovu poslednju) sa obojenim slikama i inicijalima na koricama.

U naše krajeve stiglo je ukupno oko 1500 primeraka ove knjige. Zbog svog kulturno-istoriskog značaja Dalmatinova Biblija je i danas vrlo dragocena. Nažalost, do danas je sačuvan veoma mali broj primeraka ove knjige koja je, budući protestantska, nemilosrdno uništavana u Sloveniji u vreme protivreformacije. Po sadašnjim podacima sačuvano je svega 66 primeraka, od kojih se polovina nalazi u Sloveniji. Ovo faksimilno izdanje urađeno je prema primerku iz Narodne i univerzitetske biblioteke u Ljubljani (signatura 10052).

Izdavačka kuća Giunti Barbera iz Firence uradila je fototipsko izdanje **Trivulzijanskog kodeksa** (Codice Trivulziano) u kome se Leonardo da Vinči predstavlja kao vojni konstruktor, arhitekta, lingvista i karikaturista. Faksimil kodeksa je izašao i jednoj svesci od 100 strana formata 20 × 14 cm i ukoričen je u kožu, a trebalo je da bude propraćen komentarima Anne Marie Brizio. Nažalost, naš primerak sa komentarima je defektan - izuzev naslovne stranice svi ostali listovi su prazni.

Štampanje Biblije Jurija Dalmatina počelo je 29. maja 1583. godine kod štampara Samuela Selfischa iz Wittenberga. Do novembra iste godine bilo je odštampano 95 štamparskih tabaka velikog formata knjige koja je nosila naslov **"Biblia, tu je, vse svetu pismu, stariga inu noviga testamenta, slovenski tolmačena,**